



VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU  
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Milla Uitto

# AIKUISEN ROOLI LASTEN LEIKISSÄ PÄIVÄ- KODISSA

Sosiaali- ja terveysala  
2022

## TIIVISTELMÄ

Tekijä	Milla Uitto
Opinnäytetyön nimi	Aikuisen rooli lasten leikissä päiväkodissa
Vuosi	2022
Kieli	suomi
Sivumäärä	45 + 1 liite
Ohjaaja	Heli Huhta

---

Opinnäytetyö perehtyy varhaiskasvattajan rooliin lasten leikissä ja sen tarkoituksena oli selvittää Purolan päiväkodin leikin nykytilaa sekä kehittämismahdollisuuksia varhaiskasvattajan leikkiin osallistumisen näkökulmasta.

Opinnäytetyön teoriapohja koostuu varhaiskasvatuksesta, sen paikallisesta ja valtakunnallisista suunnitelmista, leikin kehityksestä sekä oppimisympäristöistä, joissa leikkiä tapahtuu. Tutkimuksen aineisto kerättiin neljällä puolistrukturoidulla yksilöhaastattelulla ja sitä analysoitiin aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä.

Haastatteluiden avulla selvisi leikkiin osallistumisen olevan haastatelluille varhaiskasvattajille erityisen merkityksellistä. Leikkiin osallistuttiin viikoittain. 1–3-vuotiaiden lasten kanssa leikkiin osallistuminen oli paikoittain erilaista kun 3–5-vuotiaiden leikkiin osallistuminen. Varhaiskasvattajat käyttivät monia erilaisia tapoja osallistua leikkiin ja ohjata leikkiä. Varhaiskasvattajat tunnistivat omassa roolissaan kehittämisen tarpeita. Tuloksista ilmeni varhaiskasvattajien pedagogiset vahvuudet leikissä ja halu kehittää lasten leikkiä lapsille mielekkäämmäksi ja lasten kehitykselle edullisemmäksi.

---

Avainsanat    varhaiskasvatus, leikki, lapsen kehitys, oppimisympäristöt

## ABSTRACT

Author	Milla Uitto
Title	The Adult's Role in Children's Play
Year	2022
Language	Finnish
Pages	45 + 1 Appendix
Name of Supervisor	Heli Huhta

---

This bachelor's thesis looks on an early childhood educator's role in children's play. The aim of the bachelor's thesis was to define the present state of play in Purola daycare center. Also the development possibilities were looked at from the perspective of the early childhood educator's participation in the children's play.

The theoretical framework consists of early childhood education, the local and national programmes, the development of play and learning environments. The research material was gathered by interviewing four early childhood educators and it was analyzed by data driven content analysis.

The study revealed that the early childhood educators viewed engaging in children's play as an adult especially meaningful. Participation in children's play occurred on a weekly basis. Engagement in the play of 1–3 year-old children differed slightly from engaging in the play of 3–5 year-old children. Early childhood educators used several different methods of participation and guidance in children's play. The early childhood educators in question recognized a need for improvement in their roles in children's play. The research shows that the early childhood educators have pedagogical strengths regarding play and a will to advance children's play to be more beneficial to children's development and enjoyable for the children.

---

Keywords      early childhood education, play, children's development, learning environments

# SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO.....	6
2	TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TAVOITTEET .....	8
3	VARHAISKASVATUS.....	9
4	LEIKKI .....	11
	4.1 Leikki varhaiskasvatussuunnitelmassa.....	13
	4.2 Oppimisympäristöt .....	15
	4.3 Aikuisen rooli .....	16
5	LEIKKI, KASVU JA KEHITYS.....	21
6	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	24
	6.1 Tutkimuksen kohde.....	24
	6.2 Tutkimusote .....	25
	6.3 Aineiston kerääminen .....	25
	6.4 Aineiston analyysi .....	26
	6.5 Aiemmat tutkimukset .....	26
7	TUTKIMUSTULOKSET .....	28
8	JOHTOPÄÄTÖKSET .....	33
9	POHDINTA.....	38
	9.1 Eettisyys ja luotettavuus .....	39
	9.2 Jatkotutkimusideat .....	41

## **LIITELUETTELO**

### **LIITE 1. Haastattelukysymykset**

## 1 JOHDANTO

Vaasan kaupungin leikkiä koskevan pitkäaikaisen projektin innoittamana aiheekseni valikoitui leikki ja tarkemmin rajattuna aikuisen eli tässä kontekstissa varhaiskasvattajan rooli lapsen leikissä. Leikki toimii päiväkodissa tärkeänä toimintatapana ja aikuisen rooli siinä on merkittävä. Lapsi oppii leikkien, jolloin ryhmän aikuisten on myös tärkeä olla osana leikkiä asettumalla lapsen tasolle ja ohjaamalla leikin kulkua. Aikuisen toiminta ja osallisuus lapsen leikissä saa myös lapsen toimimaan, osallistumaan ja jopa sitoutumaan leikkiin, joka puolestaan edesauttaa lapsen oppimista. Aikuisen voi osallistua ja vaikuttaa leikkiin muun muassa suunnitteleamalla leikkitoimintaa lasten ideoiden ja mielenkiinnon kohteiden pohjalta, olemalla itse osa leikkiä ja ohjaamalla leikkiä sen tapahtuessa sekä järjestämällä oppimisympäristöjä lapsia inspiroiviksi.

Tärkeän aiheesta tekee sen ainainen ajankohtaisuus. Aikuisen panos lasten leikissä tulisi näkyä kaikkialla ja kaiken aikaa, sillä se voi todistettavasti vaikuttaa positiivisesti lapsen kokonaisvaltaiseen kehitykseen ja hyvinvointiin, kunhan aikuinen kuitenkin antaa lapsen olla leikin johtaja. Aikuiset ovat pienten lasten elämässä niitä, jotka voivat mahdollistaa ja myös estää lasten leikkien syntymisen, jatkumisen ja kehittymisen.

Tutkimus toteutetaan vaasalaisessa Purolan päiväkodissa haastattelemalla neljää vapaaehtoista varhaiskasvatuksen ammattilaista puolistrukturoidun kyselylomakkeen avulla. Haastattelut äänitetään haastateltavien luvalla ja litteroidaan kirjalliseen muotoon. Aineiston käsittelyn jälkeen kootaan opinnäytetyön teoriaosio. Teoriaosioista päästään tuloksiin, jotka jäsenän ja analysoin sisällönanalyysia käyttäen yksi haastattelukysymys kerrallaan. Tuloksia seuraa johtopäätökset, joihin sisältyy omia päätelmiäni tutkimustuloksista haastatteluissa näkyvien teemojen mukaan.

Opinnäytetyö sisältää aikuisen roolin näkökulman lasten leikistä. Lisäksi opinnäytetyö sisältää aiheeseen läheisesti liittyvää tietoa varhaiskasvatuksesta, sen paikallisesta ja valtakunnallisista suunnitelmista, leikistä suhteessa lapsen ikään ja kehitykseen sekä oppimisympäristöistä, joissa leikki tapahtuu. Opinnäytetyössä puhutaan päiväkodissa lasten kanssa toimivasta henkilökunnasta aikuisina sekä kasvattajina.

## 2 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TAVOITTEET

Tutkimuksen tarkoituksena on kartoittaa valitun yksikön, Purolan päiväkodin, leikkiä, siihen osallistumista ja sen merkitystä varhaiskasvatuksen henkilökunnan näkökulmasta sekä selvittää sen kehittämismahdollisuuksia. Tavoitteena on puolestaan saada monipuolista dataa päiväkotiryhmien leikin nykytilasta ja innostaa varhaiskasvatuksen opettajia ja lastenhoitajia osallistumaan leikkiin vieläkin enemmän sekä pohtimaan sen kehittämismahdollisuuksia realistisesti.

Rajaan työn otannan Purolan päiväkodin viiteen tutkimukseen suostuvaan kasvattajaan. Ideana olisi saada haastateltavia yhden kasvattajan verran jokaisesta lapsiryhmästä, joita Purolan päiväkodissa on viisi, jotta ryhmien yksilölliset toimintatavat tulisivat esiin mahdollisimman hyvin. Viisi osallistujaa tuntui minusta sopivalta ja toteutettavalta määrältä haastatella. Lopulta tutkimukseen osallistui neljä kasvattajaa, sillä viidennestä ryhmästä ei löytynyt halukkaita oman haastatteluaikeita puitteissa. Purolan päiväkodin valitsin tutkimuksen kohteeksi siksi, että työskentelin siellä haastatteluiden aikaan ja siten valinta tuntui itselleni kaikista mukavimmalta, jonka ajattelin auttavan opinnäytetyön sujuvaa etenemistä.

Tutkimuskysymyksiä opinnäytetyössä on kaksi: ensimmäinen tutkimuskysymys *Millä tavoin ryhmän varhaiskasvattajat osallistuvat lasten leikkeihin?* hakee vastausta leikin nykytilaan aikuisen osallistumisen näkökulmasta ja toinen tutkimuskysymys *Minkälaisia kehittämistarpeita ryhmän leikissä varhaiskasvattajan osallisuuden näkökulmasta on?* sen sijaan pureutuu mahdollisiin kehittämistarpeisiin, joita lapsiryhmän leikissä voisi aikuisen osallisuuden näkökulmasta käydä ilmi.



### 3 VARHAISKASVATUS

Varhaiskasvatuksella pyritään tarjoamaan lapsille suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatusta, opetusta ja hoitoa samalla painottaen pedagogiikkaa. Varhaiskasvatuksen kohderyhmänä toimii 0–6-vuotiaat lapset. Varhaiskasvatus on osa suomalaista koulutusjärjestelmää ja sen tehtäviin kuuluu muun muassa lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen tukeminen, lasten yhdenvertaisuuden edistäminen, syrjäytymisen ehkäiseminen sekä lasten huoltajien tukeminen kasvatustyössä ja heidän työntekonsa tai opiskelunsa mahdollistaminen. Varhaiskasvatusta toteutetaan päiväkotitoimintana, perhepäivähoitona sekä avoimena varhaiskasvatustoimintana. (Opetushallitus 2022 a.)

Varhaiskasvatusta ohjaavat useat eri suunnitelmat, joita ovat varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma sekä lasten yksilökohtaiset varhaiskasvatussuunnitelmat. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet uudistuivat vuonna 2022, jonka myötä myös paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat tulevat uudistumaan. (Opetushallitus 2022 a.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2022 b) mukaan varhaiskasvatus on yhteiskunnallinen palvelu, jonka tehtävänä on edistää lasten kasvua, kehitystä ja oppimista yhteistyössä lasten huoltajien kanssa. Varhaiskasvatusta järjestävät kunnat, joilla on velvollisuus tarjota varhaiskasvatusta niin laajasti kuin kyseisessä kunnassa on sille tarvetta. Varhaiskasvatusta pyritään järjestämään niin aikoina, kun sille on tarvetta, lähellä sitä tarvitsevia lapsia ja perheitä.

Varhaiskasvatuksen asianmukaista toteutumista tukee myös varhaiskasvatustilaki (L540/2018), joka säätelee lapsen oikeudesta varhaiskasvatukseen, varhaiskasvatuksen järjestämisestä ja tuottamisesta sekä varhaiskasvatuksen tietovarannosta. Varhaiskasvatustilain mukaan päiväkotitoimintaa ja perhepäivähoitoa saa järjestää kunta, kuntayhtymä sekä yksityiset palveluntuottajat. Varhaiskasvatukseen ovat oikeutettuja ne lapset, jotka eivät vielä ole oppivelvollisuusikäisiä sekä myös sitä vanhemmat lapset, jos olosuhteet niin vaativat. Varhaiskasvatustilaki säätelee myös

muun muassa varhaiskasvatusympäristöstä, jonka tulisi lain mukaan olla kehittävä, oppimista edistävä, terveellinen sekä turvallinen siellä hoidossa oleville lapsille.

Varhaiskasvatuksessa pedagogiikka on noussut keskeiseksi osaksi suomalaista varhaiskasvatusta. Pedagogiikalla tarkoitetaan lasten opetuksen lisäksi eräänlaista vuorovaikutuksen muotoa. Pedagogiikka ohjaa varhaiskasvatuksen henkilöstöä kuuntelemaan ja tukemaan lapsia sekä innostamaan heitä yhteisen tutkimisen ja oppimisen äärelle. Pedagogiikkaa toteutetaan myös varhaiskasvatuksen oppimisympäristöjen suunnittelemisessa, toteuttamisessa ja muokkaamisessa. Pedagogiikka on läsnä kaikkialla varhaiskasvatuksen toiminnassa, se on tavoitteellista, toiminnallista, leikkiä, suunnitelmallisuutta, vuorovaikutusta sekä yhteistyötä. (Kangas, Lastikka & Karlsson 2021, 12–13.)

Varhaiskasvatuksen pedagogiikka perustuu Suomessa sosiokulttuuriseen oppimiskäsitykseen, jossa lapsen nähdään vuorovaikuttavan aktiivisesti ympäristönsä ja yhteisöjensä kanssa. Jotta lapsi oppisi, vaatii se lapsen kanssa työskentelevältä henkilöstöltä lapsen kiinnostuksen kohteiden ja näkökulmien huomioimista, taitoa katsoa maailmaa lasten silmin sekä jatkuvaa vuorovaikutteista tukea. Sosiokulttuurisen oppimiskäsityksen mukaan lapsi oppii kaikissa tilanteissa lapsen elämässä eikä pelkästään esimerkiksi varsinaisten opetustuokioiden aikana. Sosiokulttuurinen oppiminen on vuorovaikutusta, joka on kulttuurisesti sidoksissa yhteisöön ja ympäröivään maailmaan. Oppimista tapahtuu, kun lapsi alkaa kasvaessaan ymmärtämään ja noudattamaan sekä muokkaamaan kulttuurisia tapoja. Oppiminen perustuu yksilön ja ryhmän toimintaan, jaettuihin kokemuksiin, tiedon etsimiseen ja tuottamiseen sekä vuorovaikutukseen. Oppiminen on vuorovaikutusta ihmisten välillä sekä lapsen ja ympäristön välillä. (Kangas yms. 2021, 22–23.)

## 4 LEIKKI

Leikin on todettu olevan vaikeasti määriteltävissä, joka näkyy useina erilaisina epätarkkoina kuvauksina, joita ei ole yleisesti hyväksytty. Yhteisestä määritelmästä huolimatta vapaaehtoisuus, sisäinen motivaatio, tyydytys ja prosessin ensisijaisuus tuotokseen nähden ovat leikin tunnusmerkkejä, jotka mainitaan toistuvasti. (Kalliala 2008, 40.)

Leikkitoimintaa määritetään kahdella eri tavalla, niin sanottuna vapaana leikkinä tai omaehtoisena leikkinä sekä ohjattuna leikkinä, jossa aikuinen on mukana. Ohjattu leikki on pedagogisesti tuettua, jolloin lasten leikkiin sisällytetään lasten osallisuuden taitojen kehittäminen muun muassa neuvottelun, vuorottelun, sosiaalisen vuorovaikutuksen ja empatian muodoissa. (Kangas yms. 2021, 62–63.) Lapsen omaehtoisessa eli vapaassa leikissä lapset toteuttavat omia tavoitteitaan ja suunnittelevat itse omaa leikkiään päättämällä mitä aikovat tehdä, mistä leikki alkaa, mihin se päättyy ja kuka siihen pääsee mukaan. Tämän lapsi oppii osallistumalla yhteisleikkiin toisten itseään taitavampien leikkijöiden kanssa. Lasten vapaata leikkiä rajataan päiväkodin säännöillä sekä lasten ikävaiheen ja ohjauksen tason perusteella. Asetetuista rajoista huolimatta vapaa leikki on lapsille sellaista toimintaa, joka antaa heille mahdollisuuden kehittää keskinäisiä suhteitaan sekä harjoitella vuorovaikutusta ja omien tavoitteiden asettelua. Leikissä kunnioitetaan leikin sääntöjä ja lasten aloitteita. (Helenius & Korhonen, 69–70.)

Leikki on lapselle tyypillinen kulttuurin muoto, joka poikkeaa aikuisten kulttuureista. Leikin merkitys oppimisessa on vasta viime vuosikymmeninä tunnustettu laajemmin ja sitä on lähdetty tutkimaan yhteiskunnallisesta näkökulmasta. Varhaiskasvatuksessa leikki korostuu lapselle ominaisena toimintana. Lapsi oppii leikissä siitä huolimatta, ettei hän itse tunnista sitä tavaksi oppia, vaan tavaksi olla ja elää sekä hahmottaa maailmaa. Leikki on lapselle motivoivaa ja iloa tuottavaa toimintaa, jonka ohella lapset harjoittelevat ja oppivat taitoja, tietoja ja asenteita.

Lapsen ajatellaan myös oppivan esimerkiksi vuorovaikutusta matkimalla aikuisten rooleja ja käyttäytymismalleja. (Kangas yms. 2021, 61–62.)

Kangas, Lastikka ja Karlsson (2021, 63–65) ovat sitä mieltä, että leikkivä lapsi tarvitsee tuekseen leikkivän varhaiskasvatuksen ammattilaisen. Leikki on varhaiskasvatusikäisten lasten oppimiselle merkityksellistä toimintaa. Leikissä lapset ovat aktiivisia toimijoita omassa oppimisessaan, ja heillä on vapaus osallistua oma-aloitteisesti leikkeihin, joissa ongelmanratkaisutaidot, yhteistoiminta ja vastavuoroisuus kehittyvät eri oppimisen alueilla. Leikkikokemukset tarjoavat mahdollisuuksia harjoittaa erilaisia taitoja. Lapsen oppimiseen ja motivaatioon oppia vaikuttaa se oppimisympäristö, jossa lapsi toimii ja jossa lapsella on mahdollisuuksia vaikuttaa siellä järjestettävään toimintaan. Motivaation avulla mahdollistamme oppimisen ja aitoa motivaatiota voi syntyä ainoastaan silloin, kun lapsella on mahdollisuus vaikuttaa ja kokea hallinnan tunnetta. Leikissä vahvistuvat lasten oppimisen kannalta kriittiset kyvyt ohjata ja säädellä omaa toimintaa (Munter 2013, 119).

Leikki on lapsen kasvun ja kehityksen kannalta merkityksellistä, sillä leikki vaikuttaa lapsen kehitykseen kaikilla kehityksen osa-alueilla. Leikki kehittää ajattelua, oppimista ja ongelmanratkaisua, edistää kielen ja kommunikaation kehittymistä, vaikuttaa sosiaalisten taitojen, moraalien ja tahdon kehitykseen, rakentaa persoonallisuutta ja minuutta, luo tunnekokemuksia ja vaikuttaa emotionaaliseen kehitykseen sekä luovuuden ja mielikuvituksen rakentumiseen. Leikki on fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen toimimisen tapa, joka muovaa lapsen koko persoonaa. (Koivula & Laakso 2017, 123.) Leikki on vapaaehtoista, eikä siihen voi pakottaa eikä suostutella ilman että se menettäisi jotain olennaista itsestään. Leikin hauskuus ja viehätys on seurausta spontaanista ja tiedostamattomasta sitoutumisesta. (Kalliala 2003, 185.) Suurimpia vaikuttajia lasten leikissä ovat lasten vanhempien lisäksi päivähoiton ja perhepäivähoidon henkilökunta sekä muut aikuiset paikoissa, joissa lapsi viettää aikaa ensimmäisinä elinvuosinaan (Helenius & Korhonen 2011, 67).

#### 4.1 Leikki varhaiskasvatussuunnitelmassa

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa kirjoitetaan muun muassa leikin merkityksestä ja lapsen oikeudesta leikkiä. Opetushallituksen mukaan lapsella on oikeus leikkiä ja oppia leikkien. Leikin kuvaillaan olevan lapsia motivoivaa ja iloa tuottavaa toimintaa, joka auttaa lapsia oppimaan erilaisia taitoja ja omaksumaan tietoa. Varhaiskasvatuksen perusteiden mukaan varhaiskasvatuksessa tulisi ymmärtää leikin pedagoginen merkitys oppimisessa sekä lasten kokonaisvaltaisessa kehityksessä ja hyvinvoinnissa. (Opetushallitus 2022 b, 11–12.)

Opetushallitus mainitsee varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa leikkiin ja vuorovaikutukseen kannustavan yhteisön, jossa tunnustetaan leikin merkitys lapsen hyvinvoinnille ja oppimiselle. Henkilöstön tulee tunnustaa leikkiä rajoittavia tekijöitä ja kehittää leikkiä edistäviä toimintatapoja ja oppimisympäristöjä. Lasten leikkialueille, kokeiluille ja elämyksille annetaan tilaa, aikaa ja leikkirauhaa, minkä lisäksi myös leikkiin keskittyminen tulee mahdollistaa sekä lapsille että aikuisille. (Opetushallitus 2022 b, 18.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa oppimisympäristöjen järjestämisestä käy ilmi tavoite suunnitella ja rakentaa niitä yhdessä lasten kanssa. Oppimisympäristöjen tulee muun muassa tukea lasten uteliaisuutta ja oppimisen halua sekä ohjata lapsia leikkiin. Oppimisympäristöjen tulee tarjota lapsille mahdollisuuksia mieluisaan tekemiseen, liikkumiseen, leikkeihin sekä lepoon. Perusteiden mukaisessa oppimisympäristössä lasten ideat, työt ja leikit ovat näkyvillä. Oppimisympäristöissä toteutetaan pedagogista toimintaa huomioiden lasten kiinnostuksen kohteet sekä yksilölliset taidot ja tarpeet. Lapsilla tulee olla mahdollisuus saada käyttöönsä riittävästi monipuolisia, ikätasoisia, pedagogisia ja turvallisia leikki- ja toimintavälineitä, joissa on pedagogisen toiminnan tavoin huomioitava lasten eriävät tuen tarpeet ja mielenkiinnon kohteet. Oppimisympäristöjen tulee joustaa lasten leikkien mukaisesti. (Opetushallitus 2022 b, 20–21, 25.)

Leikin kirjoitetaan olevan keskeinen toimintatapa varhaiskasvatuksessa. Leikki edistää lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia, jonka myötä yksi varhaiskasvatuksen tehtävistä on tarjota lapsille mahdollisuuksia monipuoliseen leikkiin. Opetushallituksen mukaan leikki on lapselle tapa olla ja elää sekä hahmottaa maailmaa. Lapset virittyvät leikkiin tunteita, uteliaisuutta ja kiinnostusta herättävien kokemusten myötä ja ovat leikkiessään aktiivisia toimijoita jäsentäen ja tutkien ympäröivää maailmaa. Leikin avulla lapset rakentavat käsitystä itsestään ja muista. Leikki tuo lapselle mahdollisuuden mallintaa ja testata haaveitaan ja toiveitaan, leikin tuoma mielikuvitus puolestaan mahdollisuuksia kokeilla erilaisia rooleja ja ideoita, joita he eivät voisi ilman leikkiä toteuttaa. Leikki opettaa lapselle muun muassa ajattelun taitoa ja kieltä, leikkitaitoja, yhteisön sääntöjä, tunteiden säätelyä sekä huomioimaan muiden ihmisten näkökulmia. Leikin turvassa lapsi voi käsitellä omia hankalia kokemuksiaan sekä kokeilla ja erehtyä. Varhaiskasvatuksen aikuisten tehtävänä on ohjata leikkiä sen ulkopuolelta tai osallisena sitä ja huolehtia siitä, että jokaisella lapsella on mahdollisuus osallistua yhteisiin leikkeihin. Aikuisten tehtäviin kuuluva leikin havainnointi ja dokumentointi lisää aikuisten ymmärrystä lasten ajattelusta ja kiinnostuksen kohteista sekä heidän tunteistaan ja kokemuksistaan. Havaintoja tulee käyttää leikin ohjaamisessa ja suunnittelussa. Leikistä keskustellaan myös vanhempien kanssa, jotta leikki voisi jatkua päiväkodin lisäksi myös kotona. (Opetushallitus 2022 b, 25.)

Vaasan paikallisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa leikki nostetaan pedagogisen toiminnan perustaksi. Vaasan varhaiskasvatuksessa tavoitteena on lisätä lasten osallistumista ja vaikutusmahdollisuuksia sekä lisätä vastuuta lasten kiinnostuksen mukaisesti. Vaasan varhaiskasvatustoiminnassa nostetaan lasten kehittyvä empatiakyky yhdeksi leikin mahdollistavaksi tekijäksi, jolloin kaikkien lasten elämässä toimivien aikuisten tulisi kiinnittää huomiota empatiakyvyn kehittämiseen lapsilla. Aikuisen tulee olla lasta lähellä valmiina auttamaan ja ohjaamaan lasten leikkiä. Leikki on Vaasan varhaiskasvatuksessa yksi tärkeistä toimintatavoista ja lapsille tapa oppia. (Vaasan kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma 2019, 20, 33.)

## 4.2 Oppimisympäristöt

Oppimisympäristöihin kuuluu tilat, paikat, yhteisöt, käytännöt, välineet ja tarvikkeet, jotka tukevat lasten oppimista, kehitystä ja vuorovaikutusta. Oppimisympäristöillä on useita eri ulottuvuuksia, joita ovat muun muassa fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen ulottuvuus. Oppimisympäristöjä muokataan lasten ja lapsiryhmien tavoitteiden saavuttamiseksi sekä lasten itsetunnon, sosiaalisten ja oppimisen taitojen kehittymistä tukeviksi. (Opetushallitus 2022 b, 20.) Fyysisen oppimisympäristön luovat päiväkodin arkkitehtuuri, lähiympäristö, sisustus sekä opetusvälineet ja materiaalit. Oppimisympäristö mahdollistaa varhaiskasvatuksen toiminnan toteuttamisen ja lasten tietojen ja taitojen kehittymisen. Varhaiskasvatuksen oppimisympäristöön sisältyy myös siellä toteutettavat pedagogiset ratkaisut. (Hujala, Puroila, Parrila & Nivala 2007, 95.)

Oppimisympäristöjä voidaan kutsua myös varhaiskasvatuksen pedagogisiksi toimintaympäristöiksi, joita Raittila (2013, 70–72) kuvailee tietoisesti ja tiedostamatta tietynlaiseksi rakennetuksi ja rakentuneeksi paikaksi. Raittilan mukaan ympäristö rakentuu arjen käytännöissä kaikkien toiminnassa mukana olevien toimesta. Ympäristöt rakentuvat sekä päiväkodin sisäisten prosessien tuloksena että yhteiskunnallisten ja kulttuuristen tekijöiden vaikutuksen alaisena.

Oppimisympäristöjä suunnitellaan ja toteutetaan, jotta voitaisiin tarjota lapsille mahdollisuuksia monipuoliseen ja joustavaan oppimiseen sekä lasten kehityksen tukemiseen. Kun oppimisympäristöjä suunnitellaan, olisi suunnittelevan henkilön hyödyllistä toteuttaa ympäristöissä muun muassa päiväkodissa kasvatukselle ja opetukselle asetettuja päämääriä ja tavoitteita, ratkaisemisen arvoisia haasteita ja ongelmia, vuorovaikutteisuutta, moraalikäsityksen kehittämistä sekä palautteenantoa, seuranta ja arviointia. Leikkiympäristöjä rakennetaan lapsia varten, jolloin lasten tulisi saada osallistua kyseisten ympäristöjen suunnitteluun. (Kronqvist & Kumpulainen 2011, 49–52.)

Hyvän oppimisympäristön tulisi vastata lasten kehityksellistä tasoa ja antaa haasteita kehityksen eteenpäin viemiseksi, jolloin sen tulisi myös muokkautua lasten kehityksen mukana. Oppimisympäristön tulee herättää lapsissa mielenkiinto uusien asioiden tutkimiseen ja ongelmien ratkaisemiseen. Oppimisympäristöä tulisi rakentaa ja muokata lasten mielenkiinnonkohteiden perusteella. (Hujala ym. 2007, 94–96.) Lisäksi hyvä oppimisympäristö suunnitellaan lasten erilaisten tarpeiden pohjalta (Ranta 2021, 95).

### **4.3 Aikuisen rooli**

Aikuisen rooleja lasten leikissä on monia: leikin järjestäjä, leikin rikastaja ja avustaja ongelmatilanteissa, leikin suunnittelija ja leikkikaveri. Aikuisten ja lasten yhteinen leikki rakentaa aikuisten ja lasten välisiä vuorovaikutussuhteita, joka edesauttaa lasten kehitystä. Aikuisen rooli on olla leikissä tukena ja samanaikaisesti säilyttää lasten leikin lapsilähtöisyys, jolloin aikuinen ei yritä kontrolloida leikkiä vaan antaa lasten päättää leikin etenemisestä. Aikuinen voi tukea leikkiä olemalla sensitiivinen, kannustava ja läsnä oleva, jolloin leikille, lasten vertaissuhteiden kehittymiselle ja leikkitaitojen harjoittelulle syntyy turvallinen ympäristö. (Lehtinen & Koivula 2017, 180–182.) Lasten leikin kehittymistä, sosiaalisten suhteiden rakentamista ja kokonaisvaltaista kehitystä kasvattaja voi parhaiten tukea osallistumalla siihen ja sen myötä oppimalla ymmärtämään lasten leikkiä. (Koivula & Laakso 2017, 127–128.)

Mitä nuorempia lapset ovat, sitä suurempi merkitys on aikuisen läsnä olevalla ja herkällä tarkkaavaisuudella sekä osallisuudella lasten leikkiin lasten omaa ajatusta häiritsemättä, lasten tavoitteita tukien ja rikastuttaen sekä toden ja kuvitelman rajoja tutkien (Munter 2013, 117). Lasten vasta harjoitellessa leikkiä käyttämällä erilaisia esineitä on aikuisen tehtävänä selittää lapsille, kuinka mitäkin esinettä käytetään ja mitä ne merkitsevät. Aikuisen rooli muuttuu lasten kasvaessa ja kehittyessä. (Helenius & Korhonen 2011, 73.)



Aikuinen voi omalla toiminnallaan myös kehittää leikkiä. Alun loruttelua ja laulamista sisältävät sylileikit luovat lapselle perusturvallisuutta ja kosketusta kieleen, ne opettavat lapselle myös muun muassa vuorottelun, kuuntelemisen ja aloitteiden tekemisen taitoa. (Helenius & Korhonen 2011, 76.) Kallialan (2008, 41) mukaan päiväkodin henkilökunnan tulisi tuntea leikin lajit ja kehityspiirteet pääpiirteittäin, jotta he voisivat taata lasten leikille mahdollisimman hyvät edellytykset.

Leikki, myös vapaa leikki, tapahtuu tiettyjen rajojen ja mahdollisuuksien sisällä, joita päiväkodissa lasten toiminnalle asetetaan ja tarjotaan. Kasvattajan rooli on keskeinen leikkitoiminnassa sekä tilan rakentamisessa. (Rutanen 2013, 100.) Koska ympäristö on lapsille olennainen kasvatustekijä, tulee aikuisen harkita pedagogisesti kuinka tila rakennetaan ja minkälaisia välineitä sinne tuodaan. Ympäristö säätelee lasten toimintoja saamalla ne joko aktiivisiksi tai passiivisiksi sen tarjoamien mahdollisuuksien myötä. Tilan järjestys on myös huomioitava siivoamalla lasten kanssa leikkejä, jotta jatkossakin lapsilla olisi mahdollisuus leikkiä luovasti ilman tilan sotkuisuuden tuomaa mahdollista sekavuutta. (Helenius & Korhonen 2011, 75.)

Turvallisen tilan luominen luo edellytyksen etenkin alle kolmevuotiaiden lasten leikille, sillä mikäli lapset eivät tunne oloaan turvalliseksi, eivät he myöskään pääse rakentamaan leikkiä. Turvallisen tilan luomiseksi aikuinen asettuu fyysisesti lasten lähelle ja on myös psyykkisesti saatavilla. Lapsi saattaa jopa keskellä leikkiä hakea turvallisuuden tunnetta aikuiselta, jolloin esimerkiksi hymy tai halaus voivat täyttää tämän tarpeen ja lapsi pääsee taas tyytyväisenä jatkamaan leikkiään. Sen sijaan jos aikuinen torjuu lapsen aloitteen turvallisuuden tunteen hakemisessa, voi lapsen leikki muuttua rauhattomaksi. Fyysinen läheisyys takaa myös katsekontaktin aikuisen ja lapsen välillä, jonka on todettu vaikuttavan positiivisesti lasten leikkiin liittyen edelleen turvallisuuden tunteeseen, kun taas katsekontaktin puute vaikuttaa vastaavasti leikkimiseen negatiivisella tavalla. (Kalliala 2008, 50.) Lisäksi siirtymällä lähemmäs tai kauemmas lapsia, voi kasvattaja ohjata lapsia pedagogisesti. Kasvattajan fyysinen läheisyys tilanteessa saattaa viestiä lapsille kasvattajan

tarkkailusta sekä kiinnostuksesta, johon lapset saattavat vastata omilla aloitteillaan, jotka puolestaan johtavat vuorovaikutukseen sekä yhteiseen tekemiseen kasvattajan ja lasten välillä. Etäällä oleminen taas saattaa kertoa lapsille siitä, ettei kasvattaja koe tilanteessa olevan mitään korjattavaa. (Rutanen 2013, 104.)

Rutasen (2013, 108) mukaan useissa tutkimuksissa on käynyt ilmi se, että lasten vertaisvuorovaikutustilanteissa kasvattajan tulisi vetäytymisen sijaan tuottaa ja tarjota lapsille tilaisuuksia toimia sujuvammin ryhmässä ja oppia yhdessä toimissaan. Lisäksi kasvattaja voi olla välittäjä, tulkki ja toiminnan mahdollistaja, joka tarttuu tilanteisiin ja aloitteisiin ja kokoaa lapsia yhteen toiminnan äärelle.

Aikuisen tulee osata vastata lasten aloitteisiin, joka vaatii häneltä havainnointitaitoa sekä kykyä nähdä lapsi. Lasten aloitteita tukevassa ympäristössä keskeistä on se, että aikuinen näkee lapset osaavina, välittävinä ja aktiivisina toimijoina. Jos aikuinen ei huomaa lapsen aloitetta, voi se vaikuttaa sekä yhteenkuuluvuuden että pystyvyyden kokemuksiin, jolloin lapsen motivaatio heikkenee. Kankaan ym. (2021, 64, 67) mukaan varhaiskasvatuksessa olisi näin ollen tärkeää kiinnittää huomiota siihen, miten lasten aloitteita ja toiveita voitaisiin hyödyntää toiminnan suunnittelussa ja päätöksenteossa. Lasten leikkialoiteille, kokemuksille ja elämyksille tulisi antaa tilaa, aikaa ja leikkirauhaa.

Aikuisen osallisuus lasten leikissä tarkasti ajoitetulla aktiivisuudella kuitenkin johtamatta sitä vahvistaa lasten leikki-ideoita. Aikuisten tulee suunnitelmallisesti ja tavoitteellisesti tukea lasten leikin kehittymistä sekä ohjata sitä joko olemalla itse mukana leikissä tai leikin ulkopuolelta käsin. Pedagogisesti aikuinen huolehtii siitä, että jokaisella lapsella on mahdollisuus osallistua yhteiseen leikkiin omien taitojensa ja valmiuksiensa mukaisesti. (Kangas ym. 2021, 66.)

Aikuisen leikkiin osallistumisen pitäisi olla tasapainossa siten, ettei aikuinen toimi liian hallitsevasti eikä myöskään olisi liian vetäytyväinen leikin suhteen. Liiallinen vetäytyminen vaikuttaa lasten leikkiin tyrehtyttämällä sen kehittymisen mahdol-

lisuuden ja liika hallitsevuus puolestaan jättää vähän varaa lasten omille valinnoille, riskien ottamiseen, omien ideoiden toteuttamiseen, tunteiden ilmaisemiseen sekä sosiaalisten suhteiden rakentamiseen. Aikuisen tulisi leikkiin osallistua osana olla sensitiivinen, joka näkyy käytännössä hellävaraisena lasten leikki-ideoiden kehittämisenä. Aikuinen keskittyy leikissä juuri siihen hetkeen, jota milloinkin eletään, eikä suuntaa leikkiä ennalta määriteltäviä tavoitteita kohti. Aikuisen tulisi Kallialan mukaan varjella leikin vapaaehtoisuutta ja välittömyyttä sekä lisätä leikin tyydyttävyyttä ja pitkäkestoisuutta niin, että lapsilla säilyy leikin hallinta. Lasten ystävyysuhteiden vahvistaminen sekä fyysisen ja psyykkisen turvallisuuden varmistaminen ovat myös osa aikuisen roolia lasten leikissä. Aikuisen rooliin leikissä kuuluvat leikin edellytysten luominen, havainnointi ja osallistuminen. (Kalliala 2008, 50, 56–57.)

Leikkiä havainnoimalla aikuinen saa tietoa esimerkiksi lapsen motorisesta, kielellisestä, sosioemotionaalisesta sekä kognitiivisesta kehityksestä ja samalla myös lapsen mielenkiinnon kohteet, vertaissuhteet ja leikki-aidot tulevat näkyväksi (Koivula & Laakso 2017, 127).

Leikin ohjaaminen vaatii aikuiselta pedagogista osaamista, johon sisältyy lasten tuntemus, kehityspsykologinen osaaminen, oppimisprosessien ymmärtäminen sekä leikin teorioiden ja erilaisten leikkien prosessien ja lajien tuntemus. Leikin ohjaaminen perustuu lasten havainnointiin. Leikin ohjaamista voidaan toteuttaa leikin ohjausmenetelmillä, joita on olemassa suorita ja epäsuoria. Epäsuorat menetelmät käsittävät muun muassa erilaisia leikkijöiden ominaisuuksiin, aikaan, paikkaan ja välineisiin liittyviä tekijöitä, kun puolestaan suorissa menetelmissä aikuinen vaikuttaa lasten leikkiin suoraan esimerkiksi auttamalla lasten leikin etenemistä tai puuttamalla leikissä esiintyviin ongelmatilanteisiin. (Lehtinen & Koivula 2017, 182–184.)

Opettajana aikuisen tulee varmistaa, että kaikilla lapsilla on riittävät leikki-aidot ja että ne kehittyvät koko ajan. Riittävien leikki-aitojen tulisi sisältää vuorottelua, yh-

teisymmärrystä ja vastavuoroisuutta. Aikuisen tulee nähdä leikin ja oppimisen yhteys ja rikastuttaa leikkiä sen pohjalta, jotta lapset oppisivat niitä taitoja, joita leikkiminen voi heille opettaa. (Lehtinen & Koivula 2017, 183.)

Lasten yhteistä luovaa leikkiä ja mielikuvitusta hankaloittavat muun muassa päiväkotien aikataulut, leikin paikat, ikäryhmäjako, ryhmän pysyvyys, lasten kokemat erot kodin ja päiväkodin leikkiympäristöjen välillä sekä aikuisen epäselkeä käsitys leikistä ja omasta roolistaan suhteessa siihen. (Munter 2013, 115.) Lapset tarvitsevat rauhaa leikeillensä, jolloin leikin nautinnollisuus voi vaarantua, jos aikuinen yrittää vaikuttaa leikkiin tuomalla siihen liikaa opetuksellisia, kasvatuksellisia tai muita aikuisen mielestä kehittäviä päämääriä. Lapsen normaaliin leikkiin ei tulisi liittää ulkopuolelta asetettuja tavoitteita, vaatimuksia tai tulkintoja. (Airas & Brummer 2003, 176.)

## 5 LEIKKI, KASVU JA KEHITYS

Leikin ja lelujen avulla lapsi tutustuu oman kehonsa rakenteeseen ja toimintaan, jolloin myös lapsen kokemukset, elämykset ja tunteet tulevat kasvavan lapsen hallintaan. Leikki laajentaa lapsen sisäistä maailmaa ja auttaa lasta hallitsemaan ja ymmärtämään kokemuksiaan. Itsensä lisäksi lapsi voi leikin avulla oppia ymmärtämään myös muita ihmisiä, heidän kehoaan ja mieltään. (Airas & Brummer 2003, 166.)

Leikki luo monille lapsille ratkaisuja oman ikäkautensa ja kehitysvaiheensa ajan-kohtaisille sisäisille ristiriidoille, ja turvallisissa olosuhteissa sillä on myös mahdollisuus auttaa lasta käsittelemään vaikeita ja jopa traumaattisia kokemuksiaan. Leikin avulla lapsi voi lievittää omaa ahdistustaan ja löytää ratkaisuja ongelmiinsa. (Airas & Brummer 2003, 166–167.)

Leikin ohella lapset harjoittelevat, käsittelevät ja oppivat elämän suuria kysymyksiä, joita ovat esimerkiksi erossa olemiseen liittyvät kysymykset, jotka uhkaavat lapsen perusturvallisuutta, luotettavuutta ja ennakoitavuutta (Airas & Brummer 2003, 172).

Leikki alkaa lapsen ja aikuisen välisenä vuorovaikutuksena. Alle kolmevuotiaiden ryhmissä leikki ja lapsen ja aikuisen välinen emotionaalinen vuorovaikutus ovat keskeisiä asioita. (Kalliala 2003, 189; 2008, 44.)

Alle kolmevuotiaiden leikkialoitteisiin kuuluu puhumisen sijasta muun muassa itseilmaisua kehollisesti esimerkiksi kehon liikkeen avulla, nauramalla ja muina äännähdyksinä sekä lyhyiden sanojen samanaikaisena ja vuorottelevana toistamisena. Koska lapsi ei vielä puhu, tulee varhaiskasvatuksessa kiinnittää huomiota siihen, miten henkilöstö reagoi lasten leikkialoitteisiin tai huomaako henkilöstö niitä ylipäätään. (Kangas ym. 64–65.)

Alle kaksivuotiaiden leikit ovat harjoitusleikkejä ja liikkumisleikkejä. Alle kaksivuotiaana lapsi käsittää maailmaa ensisijaisesti oman kehonsa ja liikkeidensä varassa.

Vauvojen kanssa leikittävät laulu- ja loruleikit sisältävät koskettelua, pomputtelua ja vastavuoroisia katseita, jotka aktivoivat monia vauvan aisteja samanaikaisesti. Leikit, jotka tuottavat vauvalle iloa ja mielihyvää, auttavat muun muassa vauvan aivojen ja taitojen kehityksessä, vauvan maailman hahmottumisessa ja mielen kehityksessä. (Airas & Brummer 2003, 168.)

Ensimmäisten kahden ikävuoden esineleikit tarjoavat lapselle oppimiskokemuksia ja mahdollisuuksia sosiaaliseen vuorovaikutukseen sekä tunteiden ilmaisemiseen (Lyytinen & Lyytinen 2003, 89). Esineleikissä noin 9 kuukauden ikään saakka tutkiminen ja esineiden sensomotorinen käsittely hallitsevat leikkiä. Esineitä tutkimalla lapsi vaikuttaa haluavan saada tietoa niistä ja harjoitella erilaisten esineiden käyttöä. Yhden vuoden iän paikkeilla lapsi alkaa leikkiä ei-symbolista leikkiä, johon kuuluu alussa yksittäisten esineiden käyttö ja myöhemmin useampien lelujen käyttäminen samanaikaisesti niitä yhdistelemällä. Lopulta lapsi alkaa käyttämään leluja niiden tarkoittamalla tavalla, kuten esimerkiksi hämmentämällä puuroa leikkikattilassa tai autoilla leikkiessä niiden ääniä imitoiden. Esineleikin ollessa pienten lasten pääasiallisesti leikkimä leikki, on aikuisen tehtävänä havainnollistaa käytettyjen lelujen tarkoituksia. Esineleikkiin kuuluva symbolinen leikki ajoittuu lapsella puolestaan noin kahden vuoden ikään, jossa lapsi alkaa käyttämään mielikuvitustaan. Lapset alkavat keksimään esineille omia merkityksiään, jolloin esimerkiksi palikasta voi tulla auto tai nukesta oikea vauva. Tässä esineleikin vaiheessa lapsi saattaa leikkiä jo aikuisen kanssa. Esineleikissä on tyypillistä lasten rinnakkaisleikki eli leikkien leikkiminen samassa tilassa rinnakkain. (Koivula & Laakso 2017, 124–125.) Ensimmäiset kuvitteelliset leikit liittyvät lapsen päivittäiseen elämään ja sisältävät muun muassa syömistä, juomista, nukkumista ja hoivaamista. Symbolista leikkiä havainnoimalla saadaan tietoa lapsen mielikuvista ja niiden jäsentyneisyydestä, tiedonkäsittelytaidoista, kielestä, muistista sekä taidosta ylläpitää ja säädellä tarkkaavaisuutta. (Lyytinen & Lyytinen 2003, 90–91.)

Esineleikki kehittää lapsen emotionaalista kasvua muun muassa antamalla lapselle onnistumisen kokemuksia, haasteita ja eväitä tunteiden hallintaan. Kyseinen leikki

opettaa lasta myös hallitsemaan toimintaansa ja harjoittelemaan uusia taitoja, joka motivoi lasta ja tuottaa lapselle minäpystyvyyttä. Lisäksi leikki auttaa lapsen ajattelun ja ongelmanratkaisun kehittymisessä. Luovuus, sosiaaliset taidot, kielen kehitys ja kulttuuriset taidot ovat myös kehityksen alla. (Koivula & Laakso 2017, 125.)

Muiden lasten kanssa leikittävään roolileikkiin siirtyminen on lapselle mielekästä kolmen ja neljän ikävuoden vaiheilla. Roolileikissä lapset neuvottelevat yhteisen leikin etenemisestä ja kehittävät leikille yhteistä ajatusta, joka useissa tapauksissa aiheuttaa lasten välille konflikteja, joiden ratkaiseminen vaatii lapsilla sosiaalisten taitojen ja vuorovaikutustaitojen kehittymistä. Roolileikki vaatii lapsilta metakommunikaatiota, joka tarkoittaa lasten yhteistä ymmärrystä siitä, että leikki on leikkiä eikä todellista elämää. Roolileikki on lapsille tärkeää, merkityksellistä ja ilon tunteita tuottavaa sekä merkittävä tekijä sosiaalisten suhteiden ja yhteisen toiminnan rakentumisen kannalta. Roolileikki mahdollistaa lapsille aktiivisen kokeilemisen, valintojen tekemisen ja omien toiveiden toteuttamisen turvallisessa ympäristössä. (Koivula & Laakso 2017, 125–127.)

Lapset tulevat 3–6 vuoden iässä tietoisemmiksi omista ikävistäkin tunteistaan ja pohtivat muun muassa ovatko he hyviä ja rakastettuja, jolloin aikuisen tulisi huomioida lasta kuuntelemalla, katselemalla, kehumalla ja kannustamalla. 3–6-vuotiaina lapset alkavat leikkiä leikkejä toistensa kanssa ja leikit laajenevat kehittyneen mielikuvituksen myötä. Pukeutumisen ja roolileikkien kautta lapset harjoittelevat erillisyyttä, itsenäisyyttä ja sukupuoli-identiteettiä. (Airas & Brummer 2003, 171.)

## 6 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tutkimuksen tarkoituksena oli kartoittaa valitun yksikön leikkiä varhaiskasvattajan osallisuuden näkökulmasta sekä selvittää sen kehittämismahdollisuuksia saman rajauksen sisältä. Tavoitteena oli saada monipuolista dataa päiväkodin eri lapsiryhmien leikin nykytilasta ja saada varhaiskasvatuksen opettajia ja lastenhoitajia innostumaan leikistä ja siihen osallistumisesta vieläkin enemmän sekä pohtimaan sen kehittämismahdollisuuksia. Opinnäytetyön tutkimusongelmat hakivat vastauksia leikin nykytilasta sekä sen kehittämismahdollisuuksista aikuisen osallisuuden näkökulmasta.

Tutkimuksessa käytin laadullista tutkimusmenetelmää. Laadullisessa tutkimusmenetelmässä ei ole mitään vakiintunutta määritelmää, mutta karkeasti kuvailtuna siinä pyritään kuvamaan aineistoa ja aineistonanalyysia ei-numeraalisesti eli sanoin. Laadullisen tutkimuksen aineistoa voidaan kuitenkin kerätä ja analysoida sekä laadullisilla että määrällisillä menetelmillä, jotka tulisi valita sillä perusteella, mikä kyseiseen tutkimukseen sopii menetelmäksi. (Eskola & Suoranta 2014.) Valitsin laadullisen tutkimusmenetelmän, koska haluan kuulla varhaiskasvattajien omia kokemuksia, ajatuksia ja mielipiteitä omasta osallisuudestaan lasten leikissä avoimesti kerrottuna.

### 6.1 Tutkimuksen kohde

Tutkimuksen kohteena on Purolan päiväkotia, josta tutkimukseen osallistui neljä vapaaehtoista yksikön varhaiskasvatuksen henkilökuntaan kuuluvaa henkilöä. Haastateltavia kyselin jokaisesta lapsiryhmästä erikseen sattumanvaraisesti työpäiväni aikana. Viidennestä ryhmästä en saanut tutkimukseen vapaaehtoista haastateltavaa aikatauluni puitteissa, jolloin alun perin suunnitellusta viidestä haastateltavasta sain koottua yhteensä neljä. Haastateltavat toimivat yksikössä varhaiskasvatuksen opettajina.



## 6.2 Tutkimusote

Valitsin tutkimusotteekseni laadullisen tutkimuksen, jonka avulla pyritään tyypillisesti ymmärtämään tarkasteltavaa ilmiötä tutkimuksen kohteena olevien henkilöiden näkökulmasta olemalla kiinnostuneita kyseisten henkilöiden kokemuksista, ajatuksista, tunteista ja merkityksistä, joita he tutkittavalle aiheelle antavat (Juuti & Puusa 2020, 9). Laadullisen tutkimusotteen valitsin tutkimukseeni sopivaksi tutkimusotteeksi, koska minua kiinnosti saada tietää pienen tutkimusjoukon kokemuksista ja ajatuksista omasta roolistaan lasten leikissä.

## 6.3 Aineiston kerääminen

Aineistonkeruumenetelmäkseni valitsin puolistrukturoidut yksilöhaastattelut. Haastattelun tavoitteena on saada kysymällä selville, mitä haastateltavilla on aiheeseen ja kysymyksiin liittyen mielessään. Haastattelua voidaan luonnehtia tietynlaisena keskusteluna, jota haastattelija johdattaa. Haastattelijan roolissa haastattelija suunnittelee, ohjaa, pitää haastattelua yllä ja toimii luotettavasti. Puolistrukturoidussa haastattelussa käytetään apuna kysymyksiä, mutta niille ei ole asetettu ennalta vastausvaihtoehtoja, vaan haastateltavat saavat vastata niihin avoimesti omin sanoin. (Eskola & Suoranta 2014.)

Yksilöhaastattelut pidettiin neljälle tutkimukseen osallistumiseen vapaaehtoisesti suostuneelle Purolan päiväkodin kasvattajalle, jotka kaikki työskentelevät eri lapsiryhmissä. Haastattelut pidettiin toukokuussa 2022 yksilöllisesti osallistujien kanssa sovittuihin minulle ja heille sopiviin aikoihin työajalla. Haastattelun kysymykset annoin osallistujille henkilökohtaisesti tutustuttavaksi ennen haastatteluita, jotta haastatteluista saataisiin mahdollisimman soljuvia ja mahdollisimman paljon tutkimuksessa käytettävää ja analysoitavaa arvokasta aineistoa. Haastattelut nauhoitettiin ja litteroitiin eli muutettiin tekstimuotoon tutkimusta varten. Kerättyjen äänitteiden kestot vaihtelivat noin viidestä minuutista kahteentoista minuuttiin. Kaikilta haastateltavilta kysyttiin samat ennen haastatteluja tutustutta-

vaksi annetut kysymykset sekä osassa haastattelussa jatkokysymyksiä haastateltavien vastauksien selkeennyttämiseksi, jotta olisimme haastateltavien kanssa samalla sivulla heidän vastauksiensa merkityksen suhteen. Haastateltavat saivat tehdä ja hyödyntää muistiinpanoja haastattelutilanteissa. Haastattelut aloitin alustuksella tutkimuksesta ja päätin kysymällä, onko haastateltavalla vielä jotain lisättävää aiheeseen liittyen.

#### **6.4 Aineiston analyysi**

Saatu aineistoa analysoin aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä. Sisällönanalyysia käytetään tekstimuodossa olevien aineistojen analysoimisessa ja sen avulla pyritään saamaan esiin tiivistetty kuvaus tutkittavasta asiasta sekä aineistossa esiintyviä yhtäläisyyksiä ja eroja, joita kuvaillaan sanallisesti. Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä aineisto ohjaa analyysin tekoa ja siitä nostetaan esille sen keskeisimmät asiat siitä huolimatta, mitä edeltävät tutkimukset kertovat. (Leinonen 2018.) Aineistolähtöiseen sisällönanalyysiin kuuluu aineiston redusointi eli pelkistäminen, aineiston klusterointi eli ryhmittely ja aineiston abstrahointi eli teoreettisten käsitteiden luominen. Aineiston redusointi on käytännössä aineiston tiivistämistä ja pilkkomista osiin etsimällä aineistosta tutkimustehtävää kuvaavia ilmaisuja. Klusteroinnissa aineistosta etsitään samankaltaisuuksia ja eroavaisuuksia, samaa ilmiötä kuvaavat ilmaisut ryhmitellään omiksi luokikseen. Aineiston abstrahoinnissa eli aineistolähtöisen sisällönanalyysin viimeisessä vaiheessa muodostetaan valikoidun olennaisen tiedon perusteella teoreettisia käsitteitä, alkuperäisistä ilmauksista edetään teoreettisiin käsitteisiin ja johtopäätöksiin. Analyysiprosessin ajan varmistetaan, että käsitellystä aineistosta säilyy polku alkuperäiseen aineistoon. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 91–94.)

#### **6.5 Aiemmat tutkimukset**

Sari Särkän (2012) kirjoittama Pro Gradu -tutkielma *Leikin ohjaamisen merkitys päiväkodin kasvatustyössä* sisältää leikin ohjaamisen näkökulman. Tutkimus to-

teutettiin haastattelemalla yhdeksää varhaiskasvattajaa kuudesta eri päiväkodista. Särkkä käsitteli tutkimuksessaan aikuisen roolia lasten leikissä ja varhaiskasvattajien käsityksiä pitkäkestoisesta leikistä ja leikin ohjaamisesta. Tutkielmassa selvitettiin keinoja ohjata lasten leikkiä ja edistää pitkäkestoisen leikin mahdollisuuksia. Tutkimustulosten perusteella keinoiksi muodostui leikin etukäteisjärjestelyt ja suora ohjaaminen muun muassa saattamalla leikki alkuun, selvittämällä ristiriitoja ja kontrolloimalla leikkiä. Yleisimmäksi leikin ohjaamisen tavaksi nousi kielellinen aktivointi, johon lukeutui muun muassa leikki-ideoiden ehdottaminen, kyseleminen ja lasten ajatusten johdattaminen.

Kirsi Viitasen (2019) Pro Gradu -tutkielman *”Hei, tee meille se seitsemän veljeksensä sauna” Aikuisen osallisuus lasten leikissä* tarkoituksena oli ottaa selvää aikuisen osallisuudesta ja osallistumisesta lasten leikeissä varhaiskasvatuksessa ja tunnistaa osallistumisen tapoja leikissä sekä leikin kehittämisen kohtia. Viitanen keräsi aineistonsa eläytymismenetelmän avulla, jossa vastaajat jatkavat tarinaa tutkijan antamasta kehyskertomuksesta, joita oli kaksi. Kehyskertomukset käsittelivät A) leikkihetkeä, johon aikuinen on osallistunut ja B) leikkihetkeä, johon aikuinen ei ole osallistunut. Kertomuksia kerääntyi yhteensä 50. Tarinoista osallisuuden tavoiksi nousivat muun muassa osallistuminen rakentamalla leikkiä yhdessä lasten kanssa ja olemalla mukana leikissä. Tuloksissa mainittiin myös muun muassa havainnointi ja riitatilanteisiin puuttuminen.

## 7 TUTKIMUSTULOKSET

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää nykytilaa päiväkodin henkilökunnan roolista lasten leikeissä sekä kehittämismahdollisuuksia sen suhteen. Tutkimus toteutettiin haastattelemalla neljää vapaaehtoista Purolan päiväkodin varhaiskasvatuksen opettajaa, joista yksi työskenteli 1–3-vuotiaiden ryhmässä ja loput 3–5-vuotiaiden ryhmissä. Haastattelut toteutuivat työajalla haastateltaville ja itselleni sopivina ajankohtina. Haastattelut äänitettiin haastateltavien luvalla. Tässä luvussa tulokset käydään läpi yksi haastattelukysymys kerrallaan.

*”Millä tavoin osallistut lasten leikkeihin?”*

Ensimmäisellä kysymyksellä pyrin ottamaan selvää miten haastateltavat kasvattajat osallistuvat ryhmänsä lasten leikkeihin. Haastatteluista kävi ilmi useita eri tapoja osallistua, joista vain yksi oli mainittu kahden haastateltavan toimesta. Haastatteluissa kahdesti mainittiin oma rooli leikissä leikkijänä. Vastauksissa mainittiin lisäksi havainnointi, ristiriitatilanteiden selvittäminen, juonen rakentumisessa auttaminen ja sen edistäminen, lähettyville istahtaminen, erikseen ohjatuissa leikeissä mukana oleminen, leikkiin heittäytyminen ja leikkiympäristöjen rakentaminen sekä materiaalien ja puitteiden luominen.

*”Milloin tai millaisissa tilanteissa osallistut leikkeihin?”*

Toinen kysymys koski tilanteita, jolloin kasvattajat osallistuvat leikkeihin. Toisen kysymyksen vastauksissa painottui kahden haastateltavan maininnalla leikkeihin osallistuminen silloin, kun henkilökuntaa on riittävästi. Haastateltavat kertoivat osallistuvansa leikkeihin myös silloin, kun leikki ei suju tai kun lapset tarvitsevat apua jossain. Eräs haastateltava nosti esiin tiettyjen lasten leikkeihin osallistumisen, jotka sillä hetkellä opettelevat esimerkiksi leikkiin liittymistä tai sosiaalisia taitoja. Pienten ryhmässä puolestaan osallistutaan leikkeihin aina yhden haastateltavan mukaan. Myös havainnoissa ja lasten pyytäessä osallistutaan leikkiin, nämäkin yksittäisten haastateltavien kertomana.

*”Kuinka usein osallistut leikkeihin?”*

Kolmannen kysymyksen vastaukset kertovat sen, kuinka usein haastateltavat osallistuvat lasten leikkeihin. Puolet haastateltavista vastasivat osallistuvansa viikoittain useamman kerran viikossa ja loput vastasivat osallistuvansa päivittäin useamman kerran päivässä.

*”Milloin et osallistu leikkeihin? Miksi?”*

Neljäs kysymys keräsi vastauksia siihen, milloin haastateltavat eivät osallistu lasten leikkeihin. Suurin osa eli kolme neljästä haastateltavasta kertoi jättäytyvänsä leikin ulkopuolelle silloin, kun lapsilla on hyvä ajatus leikistä ja se sujuu ilman aikuista. Tämän lisäksi leikin ulkopuolelle jäädään erään haastateltavan taholta silloin, kun kaikilla lapsilla on leikissä jokin rooli ja silloin, kun kukaan ei jää leikin ulkopuolelle. Leikki jätetään lasten kesken leikittäväksi myös silloin, jos aikuisesta tuntuu siltä, että aikuisen läsnäolo sekoittaisi leikin dynamiikan tai harmonian. Havainnoidessa leikkiin ei osallistuta silloinkaan, kun leikki ei suju, kertoo yksi haastateltavista. Pienten ryhmässä työskentelevä haastateltava kertoi puolestaan aikuisen valvovan leikkejä aina ja leikin kannattelun jäävän vähemmälle vasta lasten ollessa lähempänä kolmea ikävuotta vanhoja. Leikkeihin ei osallistuta silloin, kun aikuinen ei voi irtautua lapsiryhmästä.

*”Kuinka tärkeänä pidät leikkiin osallistumista? Perustelee.”*

Viidennessä kysymyksessä pyysin haastateltavia kertomaan kuinka tärkeänä he pitivät leikkiin osallistumista. Kaikki haastateltavat kertoivat pitävänsä leikkiin osallistumista tärkeänä ja yksi heistä korosti vastauksessaan sen olevan ehdottoman tärkeää ja toinen erittäin tärkeää. Perusteluja tuli laajasti. Ensimmäinen haastateltava mainitsi perusteluissaan lapsiin tutustumisen, asioiden kokemisen yhdessä ja hiljaisen tai arvan lapsen johdattamisen leikkiin. Seuraava haastateltava nosti perusteluissaan esiin leikin vahvistavan lapsen ja kasvattajan välistä suhdetta sekä leikin roolin leikkitaitojen oppimisessa. Kolmas haastateltava kertoi perusteluis-

saan eri oppimisen alueista, joita lapsi voi leikkimisen avulla opetella. Näitä mainittuja leikin kautta opittavia asioita olivat lelujen jakaminen, yhteisöllisyys, sosiaaliset taidot, kaveritaidot, kieli ja motoriikka. Viimeinen haastateltava piti leikkiä tärkeänä siksi, että leikkiin liittyvä materiaalien tuominen avaa lapsille mahdollisuuksia ja leikin avulla voidaan myös saavuttaa lasten tai ryhmän tavoitteita.

*”Millä tavoin ohjaat lasten leikkejä?”*

Kuudes kysymys käsittelee leikin ohjaamisen tapoja. Kaksi haastateltavaa kertoo ohjaavansa lasten leikkejä esittämällä kysymyksiä leikistä. Samaa mieltä kahden haastateltavan toimesta oltiin myös ajatusten ja ideoiden tarjoamisesta ohjaamisen keinona. Yksittäisiä mainintoja leikin ohjaamisesta olivat rajojen ja sääntöjen asettaminen, arkojen lasten huomioiminen, oppimisen alueiden ja lapsen kehityksen mielessä pitäminen, leikin ehdottaminen, tilanteiden sanoittaminen, ideoita kirvoittavan materiaalin tarjoaminen, leikin seuraaminen ja havainnointi sekä sen varmistaminen, että kaikki pääsevät leikkimään.

*”Millaisissa tilanteissa koet tarpeelliseksi ohjata leikkejä?”*

Seitsemäs kysymys hakee vastauksia tilanteista, joissa leikin ohjaaminen on tarpeellista. Kaksi haastateltavaa pitää leikin ohjaamista tarpeellisena silloin, kun leikissä esiintyy ristiriitatilanteita. Myös yhteisten sääntöjen tai päämäärän puuttuminen vaativat ohjausta kahden haastateltavan mielestä. Yksittäisten vastauksien mukaan ohjaamisen tekee tarpeelliseksi leikkijöiden omien roolien puuttuminen, uuden leikin aloittaminen, jos leikki ei suju ja jos lapsi harjoittelee leikkiin liittymistä, jakamista ja sosiaalisia taitoja.

*”Miten rikastat lasten leikkejä?”*

Kahdeksas kysymys käsittelee leikin rikastamista. Kaikki neljä haastateltavaa nostivat esiin leikin rikastamisen leikkimateriaaleilla ja kolme neljästä haastateltavasta leikin rikastamisen ideoilla. Kaksi haastateltavaa rikastaa lasten leikkejä kyselemällä lasten leikeistä ja haastatteleamalla lapsia mihin heidän leikkinsä voisi

mennä ja mitä sinne tuoda. Yksittäisiin mainintoihin kuului leikin rikastaminen elämyksillä kuten lapsille iloa ja hauskuutta tuottavilla asioilla, olemalla leikissä mukana, huomioimalla lasten kotoa saadut ideat, rakentamalla leikkiympäristöjä ja johdattelemalla lasten mielikuvitusta erilaisiin toteutuksiin. Eräs haastateltava kertoi myös rikastavansa lasten leikkejä saattamalla niitä eteenpäin erinäisillä tavoilla kuten esimerkiksi laulamalla leikkiin liittyvän laulun yhdessä lasten kanssa.

*”Kuinka usein rakennatte uusia leikkiympäristöjä?”*

Yhdeksäs kysymys käsittelee leikkiympäristöjen rakentamista. Kaksi haastateltavista kertoi rakentavansa uusia leikkiympäristöjä viikoittain tai muutaman kerran kuukaudessa, toinen heistä totesi sen riippuvan tilanteesta. Kyseiset kaksi haastateltavaa mainitsivat kumpikin myös muokkaavansa leikkiympäristöjä jatkuvasti. Kolme haastateltavista kertoivat rakentavansa leikkiympäristöjä lapsista lähtevien syiden perusteella, kuten esimerkiksi silloin kun lasten mielenkiinnon kohteet muuttuvat ja silloin, jos jokin leikki ei lähde käyntiin. Kaksi haastateltavista kertoivat rakentavansa uusia leikkiympäristöjä silloin, kun joku jo olemassa oleva leikkiympäristö ei toimi tai kiinnosta enää lapsia. Yksi haastateltavista puolestaan kertoi muokkaavansa leikkiympäristöjä harvemmin perustellen kertomansa toiston ja pysyvyyden tärkeydellä, jotta pienet lapset oppisivat leikin perusidean.

*”Suunnitteletteko lapsille leikkitoimintaa? Miksi suunnittelette?”*

Kymmenes kysymys käsittelee leikkitoiminnan suunnittelemista, jota kaikki neljä haastateltavaa kertoivat tekevänsä. Yksi haastateltava kertoi suunnittelevansa leikkitoimintaa siksi, että se edesauttaa lapsia luovuuteen, sen avulla saadaan tuotettua kivaa tekemistä lapsille ja se saa lapset innostumaan, kun aikuinen on mukana suunnittelemassa. Toinen haastateltava painottaa perusteluissaan lapsen oppimista, mielikuvituksen kehittymistä ja elämyksellisyyttä. Myös kolmas haastateltava kertoi oppimisen näkökulmasta: leikki on pääasiallinen oppimistapa ja sen sisälle voi suunnitella mitä tahansa lasten oppimisen tavoitteita. Kolmannen haastateltavan mielestä leikki myös motivoi lasta. Neljäs haastateltava ei perustellut

leikkitoiminnan suunnittelemista, mutta kertoi huomioivansa suunnittelemisessa lasten mielenkiinnon kohteet ja suunnittelevansa toimintaa joka viikko tiimipalaverissa.

*”Miten voisitte vielä kehittää roolianne lasten leikeissä?”*

Viimeinen eli yhdestoista kysymys pureutui kehittämisenäkökulmaan haastateltavien roolista lasten leikeissä. Eräs haastateltava esitti voivansa kehittää rooliaan lasten leikeissä kuuntelemalla lasten herkkyyksia enemmän ja pitämällä huolen siitä, että lapsiryhmässä toteutuisi kivoja leikkejä, iloisuutta, toisten huomioon ottamista ja reilua kaveruutta. Toinen haastateltava tunnisti leluilla lasten kanssa leikkimisen kehittämistä vaativaksi asiaksi. Kolmas haastateltava voisi itsensä mukaan heittäytyä lasten leikkeihin lisää ja keskittyä myös tuottamaan valmiita leikkipaikkoja ja -materiaaleja, ettei niitä tarvitsisi lähteä rakentamaan aina uudelleen. Myös neljäs haastateltava koki heittäytymisen olevan itselleen kehittämisen kohteena. neljäs haastateltava kertoi myös voivansa kehittää omaa rooliansa lasten leikeissä muuntamalla lasten leikkejä kokonaisvaltaisemmiksi, jotta kaiken ryhmän toiminnan sisällä toteutuisi leikkiä.

Haastatteluiden lopuksi annoin haastateltaville mahdollisuuden vielä lisätä haastatteluun jotain aiheeseen liittyviä ajatuksiaan, mikäli niitä oli. Yksi haastateltava kertoi Vaasan kaupungin leikkiprojektista ja siitä, kuinka se avartaa omiakin silmiä tutustumaan lapsiin eri tavalla, pääsemään lähemmäksi heitä. Toinen haastateltava korostaa lopussa vielä sitä, kuinka suuri merkitys leikillä on lapsen kasvussa ja kehityksessä. Kolmas haastateltava puolestaan kertoo oman ryhmänsä ikäluokan, 1–3-vuotiaiden, toiminnan olevan enemmän perushoidollista, jonka lisäksi pystytään kehittämään leikkiä. Hänelle myös palautteen kuuleminen vanhemmilta sekä tiedon saaminen siitä, että päiväkodin leikkejä leikitään myös kotona, on parasta palautetta. Yhdelle haastateltavalle unohdin antaa vapaan sanan, joten häneltä lisättävää aiheeseen ei tullut.



## 8 JOHTOPÄÄTÖKSET

Opinnäytetyössä ensimmäisen tutkimuskysymyksen *Millä tavoin ryhmän varhaiskasvattajat osallistuvat lasten leikkeihin?* avulla kerättiin tietoa haastateltavien kasvattajien osallisuudesta lasten leikeissä. Tutkimuskysymys sai vastauksensa useiden haastattelukysymysten kautta, jotka käsittelivät erilaisia tapoja osallistua lasten leikkiin. Vastausten perusteella haastateltavat osallistuvat ryhmänsä lasten leikkeihin monin eri tavoin, joihin kuuluvat esimerkiksi lasten kanssa leikkiminen oman roolin ja heittäytymisen kautta, ideoiden ja fyysisen materiaalin tarjoaminen lasten leikkeihin, lasten leikin havainnointi ja lasten välisten ristiriitatilanteiden ratkominen. Haastatteluiden tuloksista voidaan siis todeta, että haastateltavat osallistuvat lasten leikkeihin lukuisilla eri tavoilla niin leikin ulko- kuin sisäpuoleltakin.

Toinen tutkimuskysymys *Minkälaisia kehittämistarpeita ryhmän leikissä varhaiskasvattajan osallisuuden näkökulmasta on?* esiintyi haastatteluissa omana haastatteluihin sopivaksi muotoillulla kysymyksellä, jolloin siihen saatiin haastateltavilta suoria vastauksia. Haastateltavien henkilökohtaiset kehittämiskohteet olivat pääasiassa erilaisia keskenään, mutta leikkiin heittäytyminen kehitettävänä alueena mainittiin kahden haastateltavan haastatteluissa. Muita kehityksen kohteita olivat lasten herkkyykskausien kuunteleminen, lasten kanssa leikkiminen leluilla, valmiit leikkipaikat ja materiaalit, kokonaisvaltaisempi leikki ja sen varmistaminen, että lapset saavat leikkiä kivoja ja iloisia leikkejä sekä ovat reiluja ja huomioonottavia toisiansa kohtaan. Näin ollen kaikki neljä haastateltavaa tunnistivat kehittämisen kohteita omassa roolissaan lasten leikeissä ja kokivat sen olevan tietyiltä osin kehittämisen tarpeessa.

Leikkeihin osallistumiseen liittyvistä viidestä ensimmäisestä tutkimuskysymyksestä saatujen vastausten myötä voidaan päätellä kaikkien haastateltavien pitävän lasten leikkien ohjaamista tärkeänä niin kysymyksen *”Kuinka tärkeänä pidät leikkiin osallistumista? Perustelee.”* suorien vastausten kuin myös muiden osallistu-

mista käsittelevien kysymysten vastausten perusteella. Leikkiin osallistumisen tärkeyttä käsittelevän kysymyksen vastausten perusteella voidaan suoraan sanoa, että haastateltavat pitävät leikkiä merkityksellisenä lukuisista eri syistä. Muissa kysymyksissä haastateltavat osasivat listata monia heidän käyttämiään tapoja osallistua lasten leikkeihin sekä monia eri tilanteita, jolloin he osallistuvat leikkeihin. Kaikki haastateltavat kertoivat osallistuvansa leikkeihin useamman kerran viikossa ja jopa useamman kerran päivässä, jonka voi päätellä kertovan kiinnostuksesta ja tarpeesta osallistua leikkeihin. Haastateltavat kertoivat myös, milloin he eivät osallistu lasten leikkeihin, ja nämä kertomukset osaltaan puhuvat sen puolesta, että lasten leikkien laatua ajatellaan monelta eri kantilta ja välillä on parempi pitiäyttyä leikin ulkopuolella, jotta lasten leikit jatkuisivat suotuisina. Tietoisia päätöksiä leikin ulkopuolelle jättäytymisestä tehdään esimerkiksi havainnoidessa silloinkin, kun leikki ei suju, josta voidaan päätellä kasvattajan haluavan kerätä totuudenmukaista dataa esimerkiksi lasten kehittyvistä taidoista, jotta näitä kyseisiä taitoja voitaisiin kasvattajien toimesta tukea vahvemmin.

Lasten leikkien ohjaamista käsittelevät seuraavat kaksi kysymystä. Leikkiin osallistumisen tapojen lisäksi leikin ohjaamisen tapoja löytyi monia, joista muutama mainittiin kahden haastateltavan toimesta ja loput olivat yksittäisiä mainintoja. Haastateltavien kyky löytää näin monia sekä osallistumisen että ohjaamisen tapoja yhteensä kertoo edelleen siitä, kuinka tärkeänä he pitävät lasten leikkimistä. Monilla eri tavoilla osallistua leikkiin ja ohjata sitä voidaan päätellä kasvattajien pyrkivän laadukkaaseen ja lapsille mieleiseen leikkiin, joka kuuluu kaikille lapsille. Vastauksen perusteella kasvattajat tahtovat edistää lasten leikkejä edesauttaakseen muun muassa lasten kehitystä, joka nousi opinnäytetyössä yhdeksi tärkeäksi teemaksi. Lapsille tarjotaan ideoita seuraamalla ja havainnoimalla leikkiä sekä tarjoamalla lapsille materiaaleja heidän leikkeihinsä. Ideoita tarjoamalla uskon kasvattajien pyrkivän edelleen kehittävämpään ja lasten kehitykselle hyödylliseen leikkiin. Haastateltavat kokivat tarvetta leikkien ohjaamiselle jälleen monissa eri tilanteissa, josta saa edelleen sellaisen kuvan, että leikki ja sen sujuminen on kasvattajille tärkeää. Leikkiin kuuluu rooleja, sääntöjä ja päämääriä, joita kasvattajat

omalla ohjaamisellaan pyrkivät joko pitämään yllä tai luomaan silloin kun niitä ei näennäisesti löydy. Leikeissä saattaa myös esiintyä konflikteja, joihin puuttuminen koetaan tarpeelliseksi päätelmieni mukaan leikkirauhan ja leikin pysyvyyden ylläpitämiseksi sekä leikkijöiden keskinäisten suhteiden rauhoittamiseksi ja vahvistamiseksi.

Leikkien rikastamista käsittelevä haastattelun kahdeksas kysymys keräsi suurilta osin samankaltaisia vastauksia kuin jotkut aikaisemmat kysymykset leikkiin osallistumisesta ja sen ohjaamisesta. Leikin rikastaminen toisaalta onkin tapa osallistua leikkiin, joten samankaltaiset ja jopa täysin samat maininnat käyvät järkeen. Haastateltavien vastauksissa painottui leikin rikastaminen leikkimateriaalilla ja ideoiden tarjoaminen lasten leikkiin. Leikin rikastaminen käsitetään vastausten perusteella tavaksi tuoda leikkiin jotain uutta. Leikin rikastamisessa myös lasten mielipiteet otetaan huomioon kyselemällä ja haastamalla lapsia miettimään, miten he haluaisivat leikissään edetä tai mitä uutta sinne voisi tuoda. Tämän myötä saadaan pidettyä leikki lasten näköisenä vaikuttamatta itse kasvattajana siihen liikaa, mutta samalla kuitenkin lisäämällä leikin arvoa epäsuorasti.

Leikkiympäristöjä rakennetaan pitkälti lasten mukaan esimerkiksi silloin, jos jokin leikkiympäristö ei enää kiinnosta lapsia, se ei innosta lapsia leikkimään toivotulla tavalla tai yksinkertaisesti silloin, kun lasten mielenkiinnon kohteet muuttuvat. Tämä kertoo päätelmieni mukaan siitä, että leikkiympäristöillä halutaan saavuttaa jotakin, eikä niitä rakenneta vain rakentamisen huviksi. Leikkiympäristöjen tulee vastausten perusteella innostaa lapsia leikkimään, jolloin luonnollisesti huonommin toimivia leikkiympäristöjä muokataan lapsille mieluisammiksi. Päinvastoin leikkiympäristöjen ollessa toimivia ne pidetään pystyssä kauemmin ja niihin saataan tuoda lisämateriaalia. Pienempien, 1–3-vuotiaiden lasten ryhmässä pyritään pitämään kiinni leikkiympäristöistä pysyvyyden ja toistuvuuden säilyttämiseksi. Lasten ollessa vielä pieniä he vasta opettelevat leikkimistä, jolloin toisto on pienten ryhmässä työskentelevän haastateltavan mielestä tärkeää. Myös pienten puo-

lella otetaan lasten ideat huomioon. Tästä voidaan päätellä, että myös leikkiympäristöjen rakentaminen ja muokkaaminen tapahtuu ikäkohtaisesti, isommilla useammin ja pienemmillä harvemmin.

Kaikki neljä haastateltavaa kertoivat suunnittelevansa leikkiä. Kysymyksen ”*miksi suunnittelette?*” lisäksi vastattiin usean haastateltavan osalta kysymyksiin miten ja milloin. Vastauksissa nousi vahvasti esiin oppimisen aspekti leikissä, minkä päätteen kertovan haastateltavien pedagogisesta osaamisesta ja kyvystä yhdistää leikki ja oppiminen. Haastateltavista kaikki olivatkin varhaiskasvatuksen opettajia, mikä selittää haastatteluissa ilmenevän pedagogisen näkökulman. Haastateltavista kaksi kertoivat miten he suunnittelevat ja näissä vastauksissa nousi esiin lasten ideoiden, mielipiteiden, ajatusten ja mielenkiinnon kohteiden huomioiminen leikin suunnittelussa, mikä vahvistaa ajatustani siitä, että haastateltavilla kasvattajilla on mielenkiintoa tehdä leikistä lapsille mieluisaa, mikä osaltaan varmasti edistää lasten oppimista ja sitä kautta kokonaisvaltaista kehitystä. Kaksi haastateltavaa vastasi kysymykseen ”milloin?” ja kertoivat suunnittelevansa leikkiä välillä ja viikoittain.

Jokainen haastateltava koki itsellään olevan kehittämisen tarvetta omassa roolissaan lasten leikeissä, mikä mielestäni kertoo haastateltavien taidoista reflektoida omaa kehitystään kasvattajina, mikä puolestaan viittaa haastateltavien vahvaan ammatillisuuteen ja haluun kehittyä vieläkin paremmiksi työssään. Haastateltavien vastausten perusteella voidaan päätellä heidän olevan kiinnostuneita lasten leikkien laadusta ja tätä kautta lapsista ja heidän kasvustaan, kehityksestään ja hyvinvoinnistaan.

Tarjoamani vapaan sanan kautta haastateltavat pystyivät vielä lisäämään aiheeseen jotakin siihen liittyviä kommentteja tai huomioita niin halutessaan. Kaikki haastateltavat keneltä muistin kysyä aiheeseen lisättävää antoivat sitä, mutta viimeisin haastateltava ei valitettavasti tätä mahdollisuutta saanut unohdukseni myötä. Ensimmäinen haastateltava mainitsi vapaassa sanassaan Vaasan kaupun-

gin sillä hetkellä käynnissä olleen leikkiprojektin, joka tämänkin opinnäytetyön aiheen innoitti, ja kertoi sen avartaneen hänen mieltään tutustumaan ja lähenty-mään lasten kanssa eri tavalla. Hän mainitsee leikin mahdollisuuksista yhdistet-tynä muun muassa liikuntaan ja käden taitoihin, joka puhuu jälleen pedagogisen osaamisen puolesta. Seuraava haastateltava korosti kommentissaan leikin merki-tystä vielä kerran muunakin kuin ”vain leikkinä”. Hänen mukaansa leikillä on oike-asti suuri merkitys lapsen kasvussa ja kehityksessä, josta voidaan myös päätellä pedagogisen taustan ainakin leikin osalta olevan vahva. Kolmas vapaan sanan kommentti painotti 1–3-vuotiaiden ryhmien perushoidollisuutta, jonka rinnalla voidaan kuitenkin kehittää lasten leikkiä. Kolmas haastateltava mainitsi lisäksi lei-kin jatkumisen kotona ja sen olevan parasta palautetta vanhemmilta, minkä päät-telen kertovan kasvattajan halusta suoda lapsille mielekästä ja innostavaa toimin-taa. Vanhempien palautteen avulla saadaan tietoa siitä, mikä lapsia kiinnostaa ja mitä päiväkodissa voidaan tehdä kiinnostuksen ylläpitämiseksi. Näiden spontaa-nien ajatusten perusteella haastatelluilla kasvattajilla on aitoa näkemystä lasten leikin merkittävydestä, joka myös haastattelukysymyksien vastauksista näkyy.

Kun vertailen omia tutkimustuloksiani Särkän Pro Gradu -tutkielman tuottamiin tuloksiin, löytyy näistä kahdesta tutkimuksesta yhteneväisyyksiä. Särkän tutkimuk-sessa noussut yleisimpänä ohjaamisen tapana käytetty kielellinen aktivointi näkyi myös omissa tuloksissani leikistä kyselemisenä, ideoiden tarjoamisena ja mieliku- vituksen johdattelemisena. Näitä kielellisiä keinoja kertoi jokainen haastateltavani käyttävänsä lasten leikkiä ohjatessaan ja rikastaessaan. Myös Viitasen tutkimuk-sessa esiintyviä leikkiin osallistumisen tapoja löytyy omista tuloksistani. Havain-nointi, oma rooli leikissä, ristiriitatilanteiden selvittäminen ja leikkiympäristöjen rakentaminen löytyvät tutkimuksestani haastateltavieni käyttäminä osallistumi-sen tapoina, jotka näkyvät myös Viitasen Pro Gradu -tutkielmaan sisältyvissä vas-taajien kirjoittamissa tarinoissa, joissa vastaajat eläytyivät Viitasen antamiin ke-hyskertomuksiin.

## 9 POHDINTA

Opinnäytetyöprosessi alkoi aiheen valitsemisella ja päädyin lopulta syksyllä 2021 leikkiaiheiseen opinnäytetyöhön varhaiskasvatuksessa. Valittu aihe tuntui hyvältä ja oikealta, mutta tutkimussuunnitelmassa kesti kuitenkin kauan saada valmiiksi päällekkäisten viimeisen työharjoittelun ja töiden sekä motivaation puutteen vuoksi. Kun tutkimussuunnitelma hyväksyttiin ja tutkimusluvat oli annettu, ryhdyin heti haastattelemaan työkavereitani silloisen työsuhteeni aikana. Haastattelut sujuivat hyvin jännityksestä ja pienistä keskittymisvaikeuksista huolimatta. Minulla ei ollut mitään tiettyä tapaa haastatella, jonka myötä haastattelut olivat itseni suhteen hieman vähäsanaisia, mutta koen silti saaneeni olennaiset asiat selvitettyä haastatteluiden avulla. Alun perin suunnittelin haastattelevani viittä päiväkodin eri ryhmien työntekijää, jotta jokaisesta ryhmästä saataisiin yksi haastateltava, mutta päädyin lopulta haastattelemaan vain neljää, joka sekin toimi mielestäni tutkimuksen suhteen hyvin. Haastattelut pidettyäni litteroin saadun aineiston ja jäsentä sen selkeämpään muotoon ryhmittelemällä aineistolähtöisen sisällysanalyysin tapaan haastatteluista saatuja ilmaisuja luokkiin kunkin haastattelukysymyksen alle. Koin yksilöhaastattelut sopivaksi tavaksi tuottaa aineistoa vastaamaan tutkimuskysymyksiin.

Haastatteluiden ja niiden tuottaman aineiston käsittelyn jälkeen aloin kirjoittaa opinnäytetyön teoriaosiota, jota olin kaikista eniten jännittänyt ja stressannut. Koen, että minun on vaikea käsitellä teorian tietoa, joka näkyi tässäkin prosessissa vahvasti. Minun oli paikoin vaikea löytää oikeanlaista materiaalia teoriaosioon ja vielä vaikeampi yrittää keskittyä tekstiin ja saada siitä omia lauseita ja kappaleita aikaiseksi omaan työhöni. Teoriaosion kirjoittamista helpotti sen tajuaaminen, ettei minun tarvitse heti saada aikaiseksi täydellistä tekstiä vaan voisin vasta lopussa jäsentää teoriaosion järkevämmän kuuloiseksi, jonka myös työssäni toteutin. Lopulta teoriaa kertyi jopa enemmän kuin osasin odottaa, josta olen todella tyytyväinen.

Tutkimustulosten kirjoittaminen auki sujui mutkitta. Päätin avata tuloksia yksi haastattelukysymys kerrallaan. Tällainen tyyli oli itselleni selkeä mieluinen. Aineistolähtöinen sisällönanalyysi tuloksissa jäi kuitenkin heikoksi. Analyysia käytin hyväkseni lähinnä jäsentääkseni aineistosta itselleni selkeämpää, jotta tuloksista kirjoittaminen ja johtopäätöksien tekeminen olisi sujuvampaa. Johtopäätökset sisältävät omia päätelmiäni tutkimustuloksiin liittyen haastatteluiden teemojen mukaisesti.

Aikataulussa en meinannut pysyä ja sitä pitikin muokata useamman kerran uudestaan. Valmistua oli tarkoitus syksyllä 2021 sekä keväällä 2022, mutta kumpikaan ajankohta ei tuntunut silloin oikealta. Lopulta opinnäytetyö lähti kunnolla käyntiin keväällä 2022 ja siitä lähtien pysyinkin raiteilla, sillä tiesin haluavani valmistua syksyllä 2022. Koen, että koko opinnäytetyöprosessi olisi voinut sujua hieman helpommin, jos olisin ollut päättäväisempi työn loppuun suorittamiseksi.

Kaiken kaikkiaan opinnäytetyöprosessi oli minulle haastava ja tunteita herättävä. Prosessi kesti turhan kauan, mutta koska minulla ei sinänsä ollut mitään kiirettä valmistua, ei se loppujen lopuksi vaikuttanut lopputulokseen paljoa. Olen ylpeä aikaansaannoksistani, mutta koen siitä huolimatta, että olisin voinut suoriutua paremminkin. Prosessista tärkeimmät oppimani asiat olivat, ettei sillä lopulta ole niin kiire eikä sitä tarvitse ottaa niin vakavasti.

## **9.1 Eettisyys ja luotettavuus**

Tutkimuksen luotettavuuteen kuuluu uskottavuus, luotettavuus ja eettisyys. Uskottavuudessa on kyse siitä, että tutkimusta lukevat henkilöt hyväksyvät tutkimuksen tulokset tosiksi ja luottavat siihen, että tutkimuksen aineisto on kerätty asianmukaisesti ja analysoitu huolellisesti. Luotettavuus perustuu tutkijan kykyyn valita ja käyttää oikeanlaisia lähestymistapoja ja menetelmiä ratkaistakseen tutkimusongelman ja toteuttaakseen tutkimuksen. Luotettavuuden saavuttamiseksi tutkija kuvaa tutkimuksensa etenemisen totuudenmukaisesti sisäl-

lyttäen kertomukseen myös tekemänsä virheet. Tutkimuksen eettisyydestä pidetään huolta noudattamalla eettisiä periaatteita tutkimuksen jokaisessa vaiheessa. Tutkimuksesta ei saa aiheutua haittaa sen kohteena oleville tahoille. (Puusa & Juuti 2020, 167–168.)

Ensimmäisenä eettisyyden ja luotettavuuden saavuttamisen askeleena opinnäytetyön sisältämä tutkimus aloitettiin vasta tutkimusluvan ja ohjaajan hyväksynnän saatua, jota opinnäytetyön ohjeistuksessa vaadittiin.

Tutkimukseen osallistuminen oli täysin vapaaehtoista, jota korostin kysellessäni halukkaita osallistujia haastatteluihini. Myös haastateltavien anonymiteetti oli itselleni tärkeä säilyttää. Kaikki eivät halua nimeänsä liitettynä heidän kokemuksiansa sekä mielipiteisiinsä julkisiksi, jonka myötä korostin tutkimukseen osallistujia haastatellessani heidän anonymiteettiaan tulevassa opinnäytetyössä. Vakuutin haastatteluissa pitäväni heidät nimettöminä ja tunnistamattomina, opinnäytetyössä kirjoitettaisiin vain yksiköstä nimellä.

Mainitsin haastatteluissa lisäksi tutkimusaineiston hävittämisen opinnäytetyön valmistumisen jälkeen. Haastattelut äänitin omalla puhelimellani, jossa on käytössä näytön lukitus. Aineisto oli vain minun käytössäni. Myös aineiston litterointi hävitetään asianmukaisesti.

Haastattelut äänittämällä ja myöhemmin litteroimalla takasin sen, että saan tulokset kirjoitettua opinnäytetyöhöni täysin sellaisina, mitä ne todellisuudessa olivat. Tutkimustulokset on esitetty opinnäytetyössä todenmukaisesti ja välttämällä omien tulkintojen esiintymistä kyseisen aineiston esittelyssä.

Haastatteluissa annoin tilaa ja aikaa haastateltaville vastata esitettyihin kysymyksiin. Ennen haastatteluita haastateltavilla oli aikaa perehtyä haastattelukysymyksiin ja laatia niistä muistiinpanoja niin halutessaan. Haastattelut toteutuivat sellaisina ajankohtina, jotka sopivat sekä minulle että haastateltaville. Oma roolini haastatteluissa näkyi ennalta laadittujen kysymysten esittäjänä ja kuuntelijana. Olisin



kuitenkin voinut kysellä enemmän jatkokysymyksiä, jotta olisin voinut olla varmempi minun ja haastateltavien olevan yhteisymmärryksessä siitä, mitä haastateltavat vastauksillaan tarkoittivat. Tämä saattoi vaikuttaa tutkimuksen luotettavuuteen. Haastateltavat olivat tutkimushetkellä työkavereitani, joka saattoi vaikuttaa tutkimukseen positiivisella tavalla. Koska olin heille jo ennestään tuttu henkilö, saattoi se tehdä heidän olostaan mukavamman haastattelutilanteessa, mikä puolestaan saattoi helpottaa haastateltavien ulosantia.

Tutkimuksessa käyttämäni lähestymistavat ja menetelmät toteutuivat osittain hyvin. Laadullisen tutkimusotteen kautta pääsin tutkimukseeni käsiksi tavalla, joka tuotti itselleni sellaista tulosta, jota toivoin saavani, eli omiin haastattelukysymyksiini rajautuvia avoimia vastauksia, joista näkyvät kunkin haastateltavan yksilölliset ajatukset ja toimintatavat. Aineistonkeruumenetelmänä toimivat puolistrukturoidut yksilöhaastattelut sopivat tutkimukseeni mukavasti, ne olivat toimivia käytännössä ja itselleni helppo käsitellä, vaikka lopulta aineiston analysointi ei itselleni ollutkaan niin selkeää. Tutkimuksessa käyttämäni aineistonanalyysin menetelmä, aineistolähteinä sisällönanalyysi, ei päässyt tulemaan tutkimuksessa esiin niin hyvin, kun uskon olevan toivottavaa. Tämä johtuu rehellisesti sanoen siitä, että analyysin käsittäminen oli itselleni haastavaa. Näin ollen aineiston analyysi jäi köyhäksi, joka vaikuttaa omalta osaltaan tutkimuksen luotettavuuteen.

## **9.2 Jatkotutkimusideat**

Jatkotutkimusideaksi nousi samantyyppinen tutkimus aikuisen roolista lasten leikissä, mutta sillä erotuksella tai lisäyksellä, että haastateltavia olisi enemmän ja tasaisesti sekä varhaiskasvatuksen opettajia että lastenhoitajia, jotta saataisiin opettajien ja hoitajien välille vertailuasetelmaa. Tutkimuksessa otettaisiin selvää opettajien ja hoitajien toiminnan ja ajatuksien mahdollisesta eroavuudesta. Vertailuasetelman voisi saada aikaiseksi myös 1–3-vuotiaiden ryhmistä ja 3–5-vuotiaiden ryhmistä. Tällaisessa tutkimuksessa tutkittaisiin näiden pienten ja isojen ryhmien toimintatapojen eroja.

## LÄHTEET

- Airas, C. & Brummer, K. 2003. Eri ikävaiheiden leikit. Teoksessa Pesästä lentoon. Kirja lapsen kehityksestä kasvattajalle. Sinkkonen, J. Helsinki. WSOY.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 2014. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Vastapaino. Tampere.
- Helenius, A. 1993. Leikin kehitys varhaislapsuudessa. Helsinki. Kirjayhtymä.
- Helenius, A., & Korhonen, R. 2011. Leikin ensi askeleita. Teoksessa Varhaiskasvatuksen käsikirja. Hujala, E & Turja, L. Jyväskylä. PS-kustannus.
- Hujala, E., Puroila, A-M., Parrila, S. & Nivala, V. 2007. Päivähoidosta varhaiskasvatukseen. Vantaa. Edufin.
- Hännikäinen, M. 1995. Nukesta vauvaksi ja lapsesta lääkäriksi. Jyväskylä. Jyväskylä University Printing House and Sisäsuomi Oy.
- Kalliala, M. 2008. Kato mua! kohtaako aikuinen lapsen päiväkodissa?
- Kangas, J., Lastikka, A. L., & Karlsson, L. 2021. Voimauttava varhaiskasvatus: Leikkivä, osallinen ja hyvinvoiva lapsi. Otava.
- Koivula, M. & Laakso, M. L. 2017. Lapsen varhainen kehitys kommunikaation, vuorovaikutussuhteiden ja leikin näkökulmasta. Teoksessa Valloittava varhaiskasvatus. Oppimista, osallisuutta ja hyvinvointia. Koivula, M., Siippanen, A. & Eerola-Pennanen, P. Tampere. Vastapaino.
- Kronqvist, E. L. & Kumpulainen, K. 2011. Lapsuuden oppimisympäristöt: Eheä polku varhaiskasvatuksesta kouluun. Helsinki. WSOYpro.
- L540/2018. Viitattu 9.8.2022. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180540>
- Lehtinen, E. & Koivula, M. 2017. Leikki yhdistää lapsia ja aikuisia. Teoksessa Valloittava varhaiskasvatus. Oppimista osallisuutta ja hyvinvointia. Koivula, M., Siippanen, A. & Eerola-Pennanen, P. Tampere. Vastapaino.
- Leinonen, R. 2018. Sisällönanalyysi. Viitattu 14.9.2022. <https://spoken.fi/sisallönanalyysi/>

- Lindqvist, G. 1998. Leikin mahdollisuudet. Jyväskylän yliopisto.
- Lyytinen, P. & Lyytinen, H. 2003. Tiedollinen kehitys lapsuudessa. Teoksessa *Pe-sästä lentoon*. Kirja lapsen kehityksestä kasvattajalle. Sinkkonen, J. Helsinki. WSOY.
- Munter, H. 2013. Alle 3-vuotiaiden leikki, kuvittelu ja lasten aloitteisiin tarttuva narratiivinen pedagogiikka. Teoksessa *Varhaiskasvatuksen pedagogiikka*. Karila, K. & Lipponen, L. Tampere. Vastapaino.
- Opetushallitus a. 2022. Mitä on varhaiskasvatus? Viitattu 9.8.2022. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/mita-varhaiskasvatus>
- Opetushallitus b. 2022. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022. Viitattu 9.8.2022. <https://eperusteet.opintopolku.fi/eperusteet-service/api/dokumentit/8286690>
- Puusa, A., Juuti, P. & Aaltio, I. 2020. Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Helsinki. Gaudeamus.
- Raittila, R. 2013. Pienryhmätoiminta ja leikkialueet: Varhaiskasvatuksen pedagoginen toimintaympäristö rakentuu arkisissa käytännöissä. Teoksessa *Varhaiskasvatuksen pedagogiikka*. Karila, K. & Lipponen, L. Tampere. Vastapaino.
- Ranta, S. 2021. Kasvun juuret. Jyväskylä. PS-kustannus.
- Rutanen, N. 2013. Pienten lasten jännitteiset tilat ja paikat alle 3-vuotiaiden ryhmässä. Teoksessa *Varhaiskasvatuksen pedagogiikka*. Karila, K. & Lipponen, L. Tampere. Vastapaino.
- Särkkä, S. 2012. Leikin ohjaamisen merkitys päiväkodin kasvatustyössä. Pro Gradu -tutkielma. Tampereen yliopisto. Viitattu 23.10.2022. <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/83588/gradu05924.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki. Tammi.
- Vaasan kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma. 2019. Viitattu 9.8.2022. <https://eperusteet.opintopolku.fi/eperusteet-ylops-service/api/dokumentit/11684879>

Viitanen, K. 2019. "HEI, TEE MEILLE SE SEITSEMÄN VELJEKSEN SAUNA" Aikuisen osallisuus lasten leikissä. Pro Gradu -tutkielma. Tampereen yliopisto. Viitattu 23.10.2022. <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/118747/Viitanen-Kirsi.pdf?sequence=2&isAllowed=y>

## LIITTEET

### LIITE 1 Haastattelukysymykset

1. Millä tavoin osallistut lasten leikkeihin?
2. Milloin tai millaisissa tilanteissa osallistut leikkeihin?
3. Kuinka usein osallistut leikkeihin?
4. Milloin et osallistu leikkeihin (annat lasten leikkiä täysin vapaasti)? Miksi?
5. Kuinka tärkeänä pidät leikkiin osallistumista? Perustele.
6. Millä tavoin ohjaat lasten leikkejä?
7. Millaisissa tilanteissa koet tarpeelliseksi ohjata leikkejä?
8. Miten rikastat lasten leikkejä?
9. Kuinka usein rakennatte uusia leikkiympäristöjä?
10. Suunnitteletteko lapsille leikkitoimintaa? Miksi suunnittelette?
11. Miten voisitte vielä kehittää roolianne lasten leikeissä?